

ABSTRACT

Právo dítěte znát svůj původ vs. babyboxy

Cílem mé diplomové práce je zhodnotit možnost uplatnění práva dítěte znát svůj původ, zjistit v jakém vztahu je toto právo vůči babyboxům a objektivně shrnout a posoudit samotnou existenci babyschránek. Svou pozornost jsem zaměřila i na jiné instituty, kde se právo znát svůj původ může uplatnit a na instituty, jejichž existence vyvolává řadu otázek. Zaměřila jsem se na část rodinného práva, která musí reagovat jak na vědecký a lékařský pokrok, tak i změny ve společnosti. Témata, na která jsem se zaměřila, nejsou jednoznačná a je nutné k nim přistupovat citlivě, neboť jsou důležité pro celou naši společnost. Je jasné, že každý člověk chce znát svou minulost, chce znát své kořeny, a to z mnoha důvodů.

Tato práce je rozdělena do pěti kapitol

První kapitola je věnována právní úpravě v oblasti rodinněprávní, a to jak mezinárodní úrovni mezinárodní, tak vnitrostátní. Jsou zde uvedeny ty nejvýznamnější mezinárodní smlouvy a úmluvy, které se dotýkají problematiky dětských práv a s nimi spojených otázek. Jako nejvýznamnější jsem shledala mezinárodně uznávanou Úmluvu o právech dítěte, ve které je mimo jiné zapracováno právo dítěte znát svůj původ. A právě s touto Úmluvou je řada institutů v rozporu. Česká úprava vychází právě z řady mezinárodních právních pramenů a snaží se reagovat na rychlý pokrok v naší společnosti. Otázkou zůstává, zda se jí to skutečně daří. V mé práci jsem se snažila popsat stávající právní předpisy, a také záměry a změny týkající se této problematiky.

V druhé kapitole jsem se pokusila o krátký pohled do minulosti ve vztazích rodičů a dětí. Hlavní téma této kapitoly je určování rodičovství, a to jak určování mateřství, tak určování otcovství. Tato problematika je poměrně rozsáhlá, ale velmi důležitá. Matkou dítěte je žena, která ho porodila, tato věta je stále platná, i přes značný lékařský pokrok, který s sebou přinesl nové možnosti v oblasti asistované reprodukce. Otázka určování otcovství je více komplikovaná. Stále se při určování otcovství vychází s právních domněnek otcovství, které jsou do jisté míry překonány analýzou DNA. Nicméně v našem právním řádu mají tradici a stále je podle nich postupováno. I zde je řešeno právo dítěte znát svůj původ. Nelze také opomenout popěrné právo nejvyššího státního zástupce, které je poslední dobou ve společnosti diskutovaným tématem, a to hlavně díky termínu zájem dítěte, který má nejvyšší zástupce chránit. Ne vždy je tento termín nejvyšším státním zástupcem vykládán ve svém pravém významu.

Třetí kapitola hodnotí dosavadní existenci babyboxů. Jsou zde uvedeny hlavní myšlenky odpůrců i příznivců těchto zařízení a můj vlastní názor na tento problém. Není jednoduché z lidského hlediska posoudit, zda jsou tyto schránky správným nebo špatným řešením, ale pomáhají zachraňovat dětské životy. Jeden z argumentů odpůrců je, že babyboxy obchází či porušují právo znát svůj původ, tím že dítě má právo vyrůstat se svými rodiči a být jimi vychovááno, a to babyboxy znemožňují. Tato problematika není jednoznačná a každý má právo si udělat vlastní názor a zaujmout vlastní stanovisko.

Utajované a anonymní porody jsou řešeny v kapitole čtvrté. Toto téma také není jednoznačné a vyvolává řadu rozporuplných reakcí. I zde se dostává do konfliktu právo dítěte znát svůj původ a snaha biologické matky zbavit se rodičovské zodpovědnosti a dítě opustit. Zákonná úprava není ideální, na druhou stranu je zde vidět snaha přizpůsobit se dnešní době. Pravdou zůstává, že dítě, které na svět přivede matka, jejíž totožnost zůstane utajena, má možnost získat novou rodinu a nové zázemí.

Poslední kapitola je pojímána jako krátký exkurz do problematiky osvojení, neboť i v tato část rodinného práva se často dostává do konfliktu s právem dítěte znát svůj původ. Osvojení dle zákona o rodině dělíme na zrušitelné a nezrušitelné. Nezrušitelné osvojení je takový typ osvojení, kde na místo rodičů v rodném listě dítěte, jsou zapsáni osvojitelé. Následkem této skutečnosti biologičtí rodiče již nemají vůči dítěti žádná práva ani povinnosti.